

ANNIKA KOKKO

3. Kadonnutta mielenkiintoa etsimässä

ÄÄNESTYSPROSENTIN jatkuvasta laskemisesta voidaan päätellä, että kansalaisten kiinnostus ja usko vaikuttamisen mahdollisuuksiin on vähentynyt. Vähäiseen kiinnostukseen on monta syytä. Yksi merkittävimmistä vaikuttimista on politiikan vieraantuminen ihmisten arjesta.

Poliittista päätöksentekoa ja yhteiskunnallista vaikuttamista opiskellaan kouluissa hyvin teoreettisesti ja vain vähän. 1970-luvun teiniliittojen ja kouluneuvostojen aktiivisen toiminnan jälkeen 2000-luvulla politiikka ja poliitikot pidetään visusti koulujen ovien ulkopuolella. ”*Learning by doing*” ei päde yhteiskunnallisten asioiden opetuksessa. Lasten ja nuorten asenteisiin ja tietämykseen vaikuttaa tällainen täydellinen kieltä tuoda poliittista toimintaa kouluihin. Asian, joka on kiellettyä, on pakko olla jotakin epäilyttävää tai pahaa. En kannata poliittisten kampanjoiden tuloa kouluihin, mutta demokraattisten toimintatapojen ja poliittisessä päätöksenteossa käytettävien menetelmien, kuten äänestämisen käyttäminen koulumaailman asioissa tutustuttaisi nuoret politiikan menetelmiin omassa arjessa. Teoreettisen opiskelun lisäksi olisi suotavaa tarjota koululaisille mahdollisuus tutustua poliittisiin puolueisiin ja poliittiseen päätöksentekoon.

POLITIIKAN HYÖTYJÄ EI NÄHDÄ

Median rooli yleisen mielipiteen muodostamisessa on lisääntynyt. Poliitikasta kirjoitettaessa juttujen

henki ja sävy on useimmiten haastava tai jopa negatiivinen. Kirjoituksissa yhä useammin kyseenalaitetaan poliitikkojen toimintaa ja heidän tekemiään päätöksiä. Lehtien tekstiviestipalstojen nimimerkeillä kirjoitetut mielipiteet painottuvat hyvin usein paikallisten poliitikkojen arvosteluun. Tällaiset kirjoitukset ja raflaavat otsikot ohjaavat myös lukijan käsityksiä politiikasta.

Tämän ohella poliitikoilla on vastuu siitä, miksi politiikka ei kiinnosta tai miksi sitä pidetään kielteisenä asiana. Viimeaikainen keskustelu on painottunut poliitikkojen aseman väärinkäyttöön, mikä omalta osaltaan antaa kuvan, että kaikki politiikka on ”suhmurointia” tai ”hyvä veli” -toimintaa. Kiinnostumattomuutta on omiaan lisäämään poliittinen kapulakieppi, jota tavalliset ihmiset eivät ymmärrä.

Ihmisten hyötyajattelu on viime vuosien aikana muuttunut. Asioita punnitaan enemmän konkreettisen hyötymisen kannalta. Aikaa ja vaivaa ei haluta käyttää sellaiseen, mistä hyöty on pientä.

Maksuttomien koulutusten yleistymisen heikentää maksullisten koulutusten vetovoimaisuutta. Vapaan sivistystyön ja aikuiskasvatuksen rooli on painottunut itsensä sivistämiseen ja opinnolliseen kehittämiseen. Harvoin tähän liittyy arvosanojen suorittamista. Vapaan sivistystyön uhka ei ole muut opiskelu- ja oppilaitosmuodot, vaan ihmisten ajattelutavan muuttuminen. Nuoret pitävät mieluummin

välivuoden opiskelusta keräten rahaa tekemällä töitä kuin opiskelemalla maksullisessa opistossa jotakin sellaista, mikä ei konkreettisesti heitä hyödytä. Myös vapaan sivistystyön tunnettuuden heikentymien vaikuttaa vetovoimaisuuteen.

Vapaan sivistystyön ja aikuiskoulutuksen rooli politiikan tietämyksen lisääjänä on luonteva aktiivisen kansalaisuuden sekä demokratiakasvatuksen opintojen yhteydessä. Vapaa sivistystyö ei kuitenkaan yksin pysty vastaamaan siihen haasteeseen, vaan perusopetuksen tulee ensisijaisesti lisätä politiikan tietämystä lisääviä opintoja. Vapaan sivistystyön opinnot tarjoavat luonnollisen jatkumon niille, jotka ovat kiinnostuneita yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta sekä siihen liittyvistä asioista.

VAPAA SIVISTYSTYÖ KAIPAA ITSETUTKISKELUA

Kaiken kaikkiaan vapaa sivistystyö ja aikuiskoulutus tarvitsevat lähitulevaisuudessa selkeämpää strategiaa siitä, mikä niiden asema yhteiskuntamme koulutusjärjestelmässä on. Tästä syystä itse toimijoiden tulisi aloittaa yhteistyössä ministeriön kanssa strateginen työskentely, jossa tunnustetaan ja tunnustetaan vapaan sivistystyön vahvuudet, asema ja rooli.

Vapaan sivistystyön kentän pitää myös arvioida kriittisesti omaa toimintaansa. On syytä pohtia, vastaako se tämän ajan tarpeita. Uskon, että suurelta osin olemme ajan tasalla, mutta katse pitää kohdistaa vielä paremmin tulevaisuuden tarpeita vastaavaksi. Kenttä on laaja ja päällekkäisyyksien poistaminen sekä selkeämmin tiettyihin vahvuuksiin profiloituminen on tarpeellista.

Vapaan sivistystyön vahvuuksia ovat matalan kynnyksen osallistuminen ja osallistaminen. Hallitusohjelmassakin mainitun elinikäisen oppimisen mahdollistajana meillä on tilaus ja tarve sivistystyölle sekä yhteisölliselle että yksilölliselle kehittämiselle. Viimeaikaiset rahoituksen leikkaukset vaikeuttavat monia toimijoita. Sisältöjen kehittämisen lisäksi tarvitaan avointa keskustelua sekä päätöksiä vapaan sivistystyön rahoituksen turvaamiseksi.

Annika Kokko, KM
pääsihteeri, opintojohtaja
Kansallinen Sivistysliitto Kansio